

„Könnyen elképzelhető, hogy az utókor zenetörténészei századunkat jelképesen »a hanglemez korának« fogják nevezni. Az elektromos zenegépek, mint az élő muzsika közvetítésének, konzerválásának és utólagos visszahallgatásának bevált eszközei, meghatározó jelentőségű szerepet játszanak napjaink zenei életében... De ugyanilyen joggal »a fesztiválok századának« is nevezhetnénk, mert a fesztiváltartás korunk zenei életének színtölly jellegzetes, meghatározó jelentőségű vonása. ... A figyelmes szemlélő előtt nem titok: ez a két jelenség a legnagyobb mértékben összefügg. A fesztivál a hagyományos, nyilvános zenei élet nagy erőösszevonása a gépzene fenyegető konkurenciája ellen, az »élő« muzsikálás színpompás önmotogatója, mely még ma, a »konzerv« rohamos előretörésének az idején is képes a közönséget megmozgatni. 1958-ban Románia is bekapcsolódott a fesztiválrendező országok társaságába. ... Aki — bár a sajtó híradásaiból — figyelemmel kíséri az egyetemes fesztiváletterület alakulását, csak sajnálani tudja, hogy míg Enescu háromévenkénti ünnepe egészen rövid idő alatt elsőkelő rangot kapott a legfényesebb fesztiválok sorában, a kisebb, vidéki fesztiválok másutt oly gazdag hagyománya nálunk épp hogy csak csírájában, lehetőségeiben jelenkezik. Mert a Wiener Festwochen, a Varsói Ősz és a többi ilyen maximális tekintélyű rendezvény nem egycikk a maguk országában! ... A példák bizonyítják: a legkisebb város is tarthat zenei fesztivált, és megállja a helyét az évről évre növekvő konkurrenciával szemben, ha egyéni profilt tud kialakítani, ha a környezet, a műsorrend, a közreműködők gárdájának összetétele, a szervezés és a reklám **egységével** magára tudja terelni és le tudja kötni a zenevilág figyelmét.

Tudom, nagy kockázat egy írást ekkora önidézettel kezdeni. Kérem az olvasót, legyen most az egyszer elnéző, és ne tartsa szerénytelenségnek ezt a rendhagyó indítást. Vegye úgy, hogy nem annyira magamat idézem itt, mint inkább a marosvásárhelyi Igaz Szót, mely 1968 januárjában **Fesztiválgondok vidéken** című cikket megjelentetett. Nekem is csak Marosvásárhelyen, a Zenei Napokon ötléhetett eszembe ilyesmi: visszakérdőzni ezt a majd öt éves szöveget. Kénytelen voltam vele: a II. Marosvásárhelyi Zenei Napok annyira iróppánsan mutatta fel, méghozzá érett gyümölcsében, amit 1968-ban csak csírájában, lehetőségeiben láttam jelentkezni: a **vidéki fesztivál hazai modelljét**.

Marosvásárhelyi fesztivált tartott a város: önnön zeneművészetét és zeneművészt ünnepelt és ünnepeztette velünk, vendégekkel. A megnyitó díshangverseny másodára tűzött ösbemutató, Zoltán Aladár **Második szimfóniája** — melynek alcíme **A szülőföld dicsérete** — nagyszerű, mottó értékű indítása volt az eseménysorozatnak. Az első hangverseny másorösszeállításra egyszersmind azt is példázta, hogy a rendezők, a fesztiválalkotói az egyetemes zene, a hazai és egyetemes zenei élet szerves összefüggésében kívánják a hazai értékeket felmutatni: Zoltán Aladár újművét külföldi vendégkarmester, a jugoszláviai Djura Jakšić pálcája alatt, egy-egy Beethoven- és Brahms-remekmű társaságában vitte sikerre a Filharmónia szimfonikus zenekara. Másnap a klasszikus madrigálművészet és az avantgarde román kórusmuzsika képviselőiben vendégszereplő Madrigál Szabó Csaba **Piroskának** című karművével tisztelgett a **genius loci** előtt, harmadnap a Hamza Gyula vezette kamarazenekar Vivaldi, Mozart és Enescu muzsikája közé ékelve szólaltatta meg Csiky Boldizsár Tinódi-dallamok nyomán komponált **Vitézi énekeket**, negyediknap a brassói Fekete templom orgonistája, Eckart Schlandt Bach, Reger, Franck és Dupré műveiből összedallított másor tenorében játszott nagy sikerrel Kozma Mátyas **Toccataját**. A fesztivál-műsorok ezt a másodát egyfelől import-produkciók (Roger Pierrat gitár-estje, a Solisti di Sofia és a The Purcell Consort of voices hangversenyei) egészítették ki, másfelől a „marosvásárhelyiség“ különlegységeivel nem számolható hazai együttesek (a bukaresti Philharmonia vonóségves, a kolozsvári Filharmónia szimfonikus zenekara) színvonalas muzsikálása. Az utolsó két hangversenyen, abszolút súlyú záróakkordként a Filharmónia összeállított együttese, fővárosi énekesek közreműködésével, Szalman Lóránd igazgató-karmester pálcája alatt Haydn **Évszázokját** adták elő.

A műsor magvát tevő hangversenyek előbbi sorolásakor szándékosan nem említettem a június 30-ait; ez külön bekezdést igényel. Terjedelmesebbet, mint a többi esemény összességét jól-rosszul, de röviden sommázó, megelőző bekezdés. Ez volt ugyanis a fesztivál nagy meglepetése: a legmarosvásárhelyibb s egyben a legin-

Maros-vásárhelyi Zenei Napok — 1972

kább perspektíványító, a legmesszebb vezető meditációkra ösztönző esemény. A város elfelejtett vagy csak kevésbé, inkább nevükről, mint műveikről ismert zeneszerzőinek szentelt kamarahangversenyt a Filharmónia; ezek: Véglér Gyula (1853—1930), László Árpád (1864—1960), Metz Albert (1868—1925), Chován Richard (1883—1964), Maximilian Costin (1888—1938), és Láni Oszkár (1888—1953), továbbá Kozma Géza (sz. 1902), Tróznér József (sz. 1904) és Chili Miklós (sz. 1905); Zeno Vancea (sz. 1900), a művészet érdemes mestere, aki fiatalasága sok szép évét töltötte Marosvásárhelyen, régi és új dalaival szerepelt ugyan-ezen a másoron. Ha volna valahol egy olyan „ki hitte volna?“ rovat, mely nem botlások kistükre, hanem tiszteltábla, oda kellene kiírnunk: ki hitte volna, hogy a Kultúrpalota nagycsarnok termébe majd hogy nem zsúfolásig megtölti egy ilyen jellegzetesen múltidéző, kifejezetten a hely hagyományaihoz kötődött hangverseny öregekből és fiatalokból álló, a marosvásárhelyi közönség valamennyi rétegét arányosan képviselő hallgatósága? Hogy ez a közönség minden számat hosszasan, szenvedélyesen megtapsol? Hogy a Filharmónia (nagyobbrészt fiatal) művészei és vendégei ennyi odaadással viszonyulnak majd ezekhez a kevésbé híres előadói feladatokhoz? A közreműködők kivétel nélkül olyan igényekkel, olyan felelősségtudattal viszonyultak a felújításokhoz, mint akik tudják: akármit játszik a művész, csak önnön legmagasabb színvonalán szabad játszania, azt is, ami klasszikus remekmű s azt is, ami nem az. Nem volt itt semmi nyoma a formális, leücsögött tisztelgésnek, az alkalmi összekapkodottságnak, s az előadóművészi produkciók komolysága lényegesen megkönyvültette a hallgató számára a befogadás útját. Még a 19. századot idéző, a Mendelssohn vagy Schumann iskoláját utánzó előzők muzsikája sem kellett visszataszítás. Rónai István mondataira kellett gondolnom: „Az epigon szükségessége rossz. Az epigon szükséges jó. Epigonok szélesítik-símítják az úttörő göröngyös ösvényét.“ Ezt hallottuk ki Véglér, Chován és Metz zenéjéből is: az a muzsikus nemzedék, mely itt az európai alkutá, városi zenei életet megteremtette, nemcsak játszotta a frissen importált német romanikát, hanem újra is termelte — becsülendő hozzáértéssel, ízléssel, szépen. Ahogy a műsor haladtával időben közelebb eső intonációkat hallgathattunk, Wolffra, Regerre emlékeztető harmóniaszövetet, Debussys beütéseket, Bartókot követő folklorizmust, egyre nőtt a becsülésünk az „ösvénysímítók-szélesítők“ iránt. És adott esetben óhatatlanul felmerült a kérdés: aki így tud komponálni — ha nem is az 1972-es avantgarde szintjén, de az 1972-es műfajlést ennyire kielégítően —, vajon miért maradt öregségekig csak marosvásárhelyi zeneszerző? Miért nem játszószák s ismerik országszerte — mint másokat, akik nem komponálnak jobban, mint ő, bár évtizedek óta élvezik az országos hírnév és tekintély jóleső ösztönzését? **Miért nem voltak itt hajdan is Marosvásárhelyi Zenei Napok, hogy a helyi értékeket szélesebb keretben látta, az ország zenei közvéleménye előtt felmutatva löbber sarkalják az ifthonlaktás a városon kívül is elismertessék őket?**

Ilyen szempontból, a helyiség-országosság összefüggésében vizsgálva a II. Marosvásárhelyi Zenei Napok fel-

tételezhető hatását, következményeit, a fesztivál távol áll még attól a helyes egyensúlytól, melyet a repertoár és a közreműködők áttekintésekor regisztrálhattunk. A felmutatás arányos volt — ez kétségtelen, s az is biztos, hogy mint helyi zeneünnepe erős ösztönzést jelentett mind a zeneszerzők, mind az előadóművészek, együttesek számára. (Várakozásunk szerint jövő ilyenkorra minden vásárhelyi zeneszerző új művel, ösbemutatóval jelentkez.) De: miért nem lett az esemény a marosvásárhelyi zene országos ünnepevé — holott tartalmánál fogva megérdemelte volna, hogy azzá legyen? A megye és a város vezetői minden szükséges támogatást megadták a Zenei Napok szervezőinek, és a hangversenyeken való személyes jelenlétükkel gyarapították a rendezvény súlyát, tekintélyét; de: Zeno Vancea mester, a Zeneszerzők Szövetségének alelnöke, Nicolae Călinoiu, a Szocialista Nevelési és Művészeti Tanács Zeneigazgatóságának igazgatója és Mircea Cristescu bukaresti karmester mellett sok muzsikus-személyiséget szerettünk volna még ott látni a meghívottak párhuzarában. A helyi sajtó példamutatóan kitért magáért: a Steaua Roşie és a Vörös Zászló invariánsan szerkesztett különkiadásokkal, az események operatív leirgatásával, interjúk, véleménykutató körkérdések, műismertetések, nyilatkozatok, műhelyvallomások, beszámoló változatos, jórészt magas színvonalú sorával szolgálta a fesztivált; de: hol maradt a központi sajtó? mit olvashattunk ezekben a napokban Váásárhelyről a főváros napilapjaiban? A marosvásárhelyi közönség kitartóan hallgatta a tíznapos hangverseny-maraton, ragaszkodásért, érdeklődésért, állandóságért és sokirányúságért csak dicsérni lehet; de: miért maradtak távol a máshonnan zenebarátok? miért nem hozták őket ide ONT-buszok, kiskocsikaravánok bár egy-két kimagasló hangverseny napján — megismerni a zenélő Marosvásárhelyt? Miért nem ragasztották ki a Zenei Napok plakátját az ország minden zenevárosában, egyszóval: miért nem gondoskodott a szervező **országos nyilvánosságról** — ide számítva a zenei élet személyiségeinek nagyobb súlyú részvételét, a sajtót, a nagyközönséget? (Itt jegyezzük meg: e beszámoló nyomdában adásokkor még nem tudtuk, mit értékesített a tévé az ott készült felvételekből.) Az első kívánnivalónk a III. Marosvásárhelyi Zenei Napokkal szemben: **legyen többet azért, hogy megmozgassa az országos zenei közvéleményt.** Hogy ne csak a zenei lokalpatrioták hazaérzését táplálja, hanem kielélés hatáson gyarapítsa a Maros-parti zeneváros iránti becsülést.

S ha már itt tartunk, a kívánnivalóknál, hadd említsük meg: véleményünk szerint elképzelhetetlen, hogy a marosvásárhelyi zene-fesztivál csak a filharmónia és a zeneszerzőszövetségi fiók rendezvénye legyen, s ne a helyi zenei erők teljes eregyszemléje. Nagyon hiányoltuk a Népi Együttét, a helyi zenei élet e különösen jellegzetes intézményét, mely a marosvásárhelyi zeneszerzők legfőképp megrendelője, a Pedagógiai Intézet harmadéveseinek a kórusát, melyről anynyi felől hallottunk becsülő véleménynyilvánítást, a Pionírpalota nemrégiben igen híres gyermekkórusát, mely — ellenkezőleg — egy idő óta nem hallat magáról; a Zenei Líceum legjobb együtteseit és növendékeit is szívesen ismertük volna meg. Továbbmenve: ama nevezetes 30-ai hangverseny nagyigényű műsorfüzete a helyi zenetörténetkutatásnak olyan eredménye, mely jogosulttá teszi a (több helyt is elhangzott) igényt: tartsanak jövőre zenetudományos szimpoziumot a zenei napok keretében. Azt is ajánljuk a rendezőknek: terjesszék ki nemes lokalpatriotizmusuk körét azokra a fiatalabbakra is, akik ma más városokban szolgálják a helyi iskola hírnevét: az itt végzett Terényi Edére és Orbán Györgyre (milylen jól eljátszhatta volna a kolozsvári Filharmónia előbbi **Csoda-madár-poémáját**, hiszen nemrég vette lemezzel milyen jól eljátszhatta volna Ágoston András utóbbi **Szólozsonátját**), az előadóművészek közül pedig legalább Száva Györgyre, Kóródi Istvánra, Páll Dénesre, Grossmann Péterre.

Mindent egybevéve: a Marosvásárhelyi Zenei Napok már nem keresi a maga profilját: megtalálta. Jövőbeli feladata, hogy konzolidálja és bővíse jellegzetes önértékeinek körét, hogy a város fesztiválját mindnyájunk, az egész ország zeneünnepévé tegye.

LÁSZLÓ FERENC

Ui. A zenei napok sok hangversenyen nem lehettem ott, de egyikkel sem sajnálom annyira, mint azt, hogy elszalasztottam a rögtönzött kórusatlakozót, melynek keretében a Madrigal a szászcsávási földműveskórusral és a Pedagógiai Intézet harmadéveseinek a kórusával ismerkedett — Szászcsávás művelődési otthonában.

A Korunk zenei száma

A Korunk idei májusi számát az egységes programot, koncepciót szolgáló írók összefüggő rendszere avatja zenei számmá.

A megjelent írások legjava: közírás, A „kvázi vezércikk“ (Zene és anyanyelv) szerzője Vermesy Péter. Az ő kiindulópontjait, érintett szempontjait, felvázolt tételeit, gondolatmenetét alapproblematikáját fejleszti tovább különböző irányban a többi cikkíró: Nagy István, Eisikovits Mihály, Guttmán Mihály, Herédi Gusztáv, Simon Dezső, Selmeczi Marcella, Szentik Ilona és Márkos Albert. Minden egyes írás része az egésznek, az egészre tekint, az egészre támaszkodik, bár van közöttük szintetikus igény is. Ilyen Nagy Istvánnak a Kodály-módszerről és a Kodály-módszerről mindenkihez szóló és nagyon megszívlelendő történelmi leckéje, ilyen Eisikovits Mihály összefoglaló jellegű írása.

Nem nélkülözhetette a zenei szám a muzikológiai általánosítás jegyében fogant írásokat, Pascal Benitoiu: Imagine și sens című könyve egyik fejezetének közlése a romániai magyar olvasó nyeresége. Angi Istvánnak szeretnagó idézetekről szűfolt cikke fogalmak, meghatározások útvesztőjéből nyit ablakot a zenei anyanyelvre. Katoana Adám a zenéről írás és zenéről való hangos gondolkodás Debussy és Chailliley művelte, eleven, cirkalmazásmentesen franciás párbeszéd formáját alkalmazza — sikerrel.

Benkó András Seprődi János zenepedagógiai jelentőségét méltatja. Lakatos István orosz zeneszerzők hozzá intézett leveleit közli és kommentálja. László Attila — igen értékes helytörténeti hozzájárulásként — Kovászna megye kórus hagyományait tárja az olvasó elé.

Bepillantást nyerünk a zenetudós (Jagamas János, Szalay Miklós), az alkotóművész (Orbán György), az előadóművész (Halmos György) műhelyébe.

Balla Zsófia: Az ünnepelés határai és Csiky Boldizsár: Zeneszerzésünk és a marosvásárhelyi Filharmónia című írása szervesen illeszkedik a zenei szám egészébe.

A látóhatár Ilyés Gyulát idézi Kodály Zoltánnal kapcsolatban. Bármilyik Ilyés-mondatot felírhatók a májusi — éneklőkörünkben is májusi — Korunk címlapjára. Mottóként.

(antaffi)

HANGLEMEZT MINDENKINEK jellegűünk lezárását további két héttel, 29. számunk megjelenéséig kell elhalasztanunk, egyrészt, mert úgy érezzük, tartozunk olvasóinknak a II. Marosvásárhelyi Zenei Napok és a III. Brassói Kamarazene Fesztivál méltó terjedelmű eseménykrónikájával, másrészt, mert a mintegy félezer beérkezett levél feldolgozása több időt igényel, mint amennyivel ezekben az eseményidő hetekben rendelkezünk. A késéért elnézést kér az olvasó szíves türelmére apelláló

A HÉT